

Trumpova chyba, nebo krok k míru? Stahování USA z Iráku a Sýrie

Rozhodnutí o odchodu amerických vojáků ze Sýrie vyvolalo bouři v USA i na mezinárodním poli a odchod ministra obrany Jamese Mattise. Už loni v březnu přitom začaly Spojené státy s částečným stahováním jednotek z Iráku. Hlavním důvodem je podle prezidenta Donalda Trumpa konec boje s Daesh (IS).

Nejen o těchto tématech 27. února 2019 diskutovali **Jiří Šedivý** (armádní generál a bývalý náčelník generálního štábu Armády ČR), **Jakub Landovský** (náměstek pro řízení sekce obranné politiky a strategie, Ministerstvo obrany), **Oldřich Bureš** (vedoucí Centra bezpečnostních studií, Metropolitní univerzita Praha), **Petr Boháček** (analytik, Asociace pro mezinárodní otázky), **Jan Ludvík** (výzkumný pracovník Střediska bezpečnostní politiky IPS FSV, Univerzita Karlova). Debatu pořádal **Institut pro politiku a společnost** a moderoval ji analytik **Roman Máca**.

Jiří Šedivý se zaměřil na vývoj z vojenského hlediska v Sýrii a v Iráku. Největší problém tzv. Islámský stát jako organizace, která má určitou vojenskou kapacitu, byl poražen. Nicméně tzv. Islámský stát nejsou pouze bojovníci, ale jedná se o organizaci, která může přejít do jiného druhu aktivit (partyzánské a teroristické) a rovněž se přenášet do Evropy, což by byl pro nás největší problém. V Iráku současná vláda ovládá 90 % území. V Sýrii jde o situaci složitější. Nicméně lze ji vnímat jako vyřešenou a Bašár Asad s pomocí Rusů obnovuje svoje schopnosti. Sýrie je rovněž pro Rusy významná vzhledem k poloze ve Středozemním moři. Otázkou zůstávají příhraniční oblasti, kde má Turecko své bezpečnostní zájmy zejména vůči Kurdům. Trumpův krok se podle generála Šedivého dal předpokládat. Trump dlouhodobě mluví o stahování vojáků na území USA a americký prezident dělá pouze to, co slíbil.

Jakub Landovský okomentoval Trumpův přístup, že "změna nenastala zcela nečekaně, ale nastala možná nečekaně rychle". Objevují se tak důsledky Trumpova prohlášení, které se objevují i na americké vntropolitické scéně (rezignace ministra obrany a rezignaci pověřence pro boj s Daesh). Trump podle Landovského vychází z premisy, že velké národy nebojují nekonečné války. Nyní se tak nacházíme v situaci, kdy je část závazků, které si Spojené státy vytyčily, naplněna. Na druhou stranu se situace v Sýrii nevyvinula podle předpokladů z let 2012 a 2013. V dnešní době by navíc bylo vojensky velmi složité zvrátit převahu centrální vlády v Damašku. Pro Rusko je Sýrie důležitou zemí s přístupem k teplému moři a s polohou využitelnou pro "zpochybnování základních geopolitických prostorů", které Evropané vnímají jako sobě vlastní. Dále je důležité uvědomit si, že USA neodcházejí z Iráku. Udržet si vliv v regionu neznamena vojenskou přítomnost ve všech zemích. Spojené státy mají navíc v Sýrii ponechat 200 vojáků, kteří mají dohlížet na dodržování míru. Nicméně budoucí politiku Damašku bude mnohem více ovlivňovat Moskva a Teherán než Washington, podotkl Landovský.

Podle **Oldřicha Bureše** bude záležet i na přístupu Trumpovy administrativy, resp. korekci jeho výroků. Očekávat lze zvýšení počtu vojáků z avizovaných 200, a to nejen na severu a severovýchodě Sýrie, ale i při hranici s Jordánskem.

Otázkou je i časový horizont stahování. Podle Bureše lze na vojenskou porážku tzv. Islámského státu nahlížet i tak, že jeho porážkou v Sýrii problém začíná. Co bude následovat je stále s velkým otazníkem, jelikož tzv. Islámský stát je pouze jeden ze střípků z mozaiky problémů, které se v Sýrii nacházejí. Problémem je i proces postkonfliktní rekonstrukce, kdy dochází k útokům na subjekty snažící se rekonstrukci napomáhat. Tzv. Islámský stát a Americkou přítomnost lze vnímat jako symptomy krize na Blízkém východě, nikoli jako příčinu či počáteční bod. Problémem jsou i zahraniční bojovníci tzv. Islámského státu, odhadem 5000 ze zemí EU, z nichž se už zhruba 30 % vrátilo a dalších 25 % zahynulo. U zbytku tak zatím nevíme, zda se přesunuli jinam, nebo se ještě přesouvat budou.

Petr Boháček zmínil rozpor, kdy jsou na jedné straně Trumpovy tweety a reálné skutky na straně druhé. Trump rovněž vyslal do Turecka svého poradce pro bezpečnost s žádostí, aby Turci garantovali, že nebudou útočit na Kurdy. Nicméně k setkání nakonec nedošlo. Po prohlášení amerického prezidenta rovněž dochází k tomu, že představitel kurdské organizace YPG odjíždí do Moskvy a Damašku. Očekávat, že USA budou dlouhodobě garantovat bezpečnost Kurdů by nejspíše nebyla dlouhodobě udržitelná strategie. Pro Evropu bude velmi důležité, aby na místě alespoň nějakí američtí vojáci zůstali. Nicméně snižování počtu amerických vojáků lze vnímat i jako výzvu pro Evropu, aby zaplnila mezeru, která tímto vzniká. Evropa by také měla počítat s tím, že se mění těžiště amerických bezpečnostních zájmů a dochází k politice uzavřenější a méně expanzivnější.

Jan Ludvík uvedl možná východiska s tím, že ideální by bylo, kdyby se ze Sýrie stala demokratická země dodržující lidská práva, což i vzhledem k afghánské zkušenosti nelze očekávat. Další možností je forma omezené demokracie, která alespoň nebude omezovat lidská práva ve velkém. Východiskem také je, že se Sýrie stane alespoň státem, který nebude pro západ hrozbou, čehož lze dosáhnout i vojenskou porážkou tzv. Islámského státu. Problémem procesu stahování je, že Trump nekonzultoval své rozhodnutí se spojenci, což může být strategickou chybou. Ještě "bizarnější" ale je, že Trump podle všeho nekonzultoval svůj postup ani s většinou své administrativy. To vedlo i k rezignaci konkrétních osob na klíčových postech, s jejichž obsazením mají Spojené státy aktuálně problém. Trumpova politika je podle Ludvíka do jisté míry náhodná s tím, že Trumpa vždy něco napadne, provede to a následně od toho dá ruce pryč.